

Uoči Dana Vojnoobaveštajne agencije (VOA) pukovnik Danko Štrbac govori za Danas

Religijski ekstremisti koriste švercerske kanale

RAZGOVOR

Autor: Ivana Pejčić

Beograd - Balkan je krajem 2010. i početkom ove godine relativno stabilan, mada situacija u BiH, na KiM i u Makedoniji i dalje privlači pažnju međunarodne zajednice, kaže za Danas pukovnik Vojnoobaveštajne agencije Danko Štrbac uoči obeležavanja Dana agencije. Prema njegovoj oceni, bilateralna saradnja u regionu je intenzivirana, ali i dalje postoje problemi koji opterećuju međudržavne odnose na Zapadnom Balkanu.

- Verski i etnički ekstremizam, terorizam, organizovani kriminal, trgovina narkoticima, oružjem i ljudima, ilegalne migracije, korupcija i „siva“ ekonomija, najbitniji su faktori ugrožavanja stabilnosti regiona - ukazuje Štrbac. On dodaje da su upravo višegodišnji sukobi, nestabilnost i izolacija regiona doveli do ekspanzije ovih asimetričnih pretnji, kao i da je zbog njihovog transnacionalnog karaktera bezbednosna saradnja država u regionu neminovna.

- Bitan faktor koji negativno utiče, kako na političku, tako i bezbednosnu situaciju, u svim državama regiona je i „drugi“ talas globalne ekonomske krize - ističe Štrbac.

[Da li međunarodni terorizam ugrožava Srbiju i region?](#)

- Zbog široke zastupljenosti na globalnom nivou, religijski ekstremizam predstavlja najveću bezbednosnu pretnju. Njegov uticaj neposredno je prisutan i na području Zapadnog Balkana, gde postoje već izgrađeni mehanizmi ideološke i finansijske podrške. Nosioци širenja radikalnih ideja su različiti misionari koje finansiraju pojedine inostrane nevladine i humanitarne organizacije. Poslednjih godina pokret je omasovljen, prvenstveno pridobijanjem novih članova plaćanjem ili obezbeđivanjem školovanja u inostranstvu. Ekstremisti u regionu intenzivno saraduju na organizacionom,

propagandnom i finansijskom planu, što bi moglo da predstavlja potencijalni bezbednosni rizik, pre svega u kontekstu dalje radikalizacije i eventualno ekstremnijeg koordiniranog delovanja.

Da li je područje Zapadnog Balkana pogodno tle za transfer, baziranje i regrutovanje pristalica?

- Ekstremizam kao oblik političkog nasilja predstavlja značajan društveni faktor destabilizacije svake države, čijem razvoju pogoduje teška ekonomska situacija, politička nestabilnost, verska i etnička netrpeljivost, poroznost granica, sistemska korupcija, kao i nerešen status izbeglih i interno raseljenih lica. Balkan je posle rata u BiH i dolaska velikog broja stranih „islamskih boraca“, odnosno mudžahedina, dobio na značaju kao dugotrajni i stabilni logistički, regrutni i finansijski oslonac terorista i ekstremista na tlu Evrope. Tome doprinosi specifičan geografski položaj pogodan za kretanje, stacioniranje i delovanje regionalnih kriminalnih i ekstremnih grupa.

Da li je Srbija tokom 2010. bila vojno ugrožena?

- Tokom 2010. godine nismo registrovali indikatore vojnog ugrožavanja bezbednosti Srbije sa teritorija susednih zemalja. Međutim, na teritoriji Srbije, deluju kao regularna vojna formacija Kosovske snage bezbednosti (KSB). Uz podršku pojedinih država Zapada nastavljeno je njihovo opremanje i obuka, kako bi do 2012. dostigle punu operativnu sposobnost. Pojava KSB privlači pažnju, od same ideje da one budu oformljene, pa do danas. Te snage su u sferi interesovanja kao pojava koja ugrožava suverenitet Srbije i bezbednosni balans u regionu.

Kakve su procene bezbednosnog rizika za Srbiju u vezi s pitanjem statusa KiM?

- Situacija na KiM ostaje najveći generator regionalnih izazova, rizika i pretnji, a karakterišu je konstantna etnička podeljenost i tenzije, kao i visok stepen korupcije i kriminala. Na bezbednosnom planu se održava dostignuti nivo krhke stabilnosti, koje i najmanji incident može da poremeti. I dalje se registruju napadi na Srbe i nealbansko stanovništvo, kao i na imovinu Srbije na KiM. Organizovani kriminal je deo političkog i bezbednosnog aparata koji je na „Kosovu“ prisutan od 1999. Ilegalni kanali, koje albanske kriminalne grupe koriste za šverc oružja, ljudi, organa ili droge, istovremeno koriste i religijski ekstremisti. Prisustvo ekstremnih religijskih organizacija na KiM, uz produbljavanje političke nestabilnosti zbog ekonomske krize, stvara pogodne uslove za regrutaciju terorista, koji mogu da budu pretnja ne samo za Srbiju i region, već i za Evropu.

Da li će nemiri u Africi uticati na vojnu odbrambenu industriju u Srbiji?

- Iako vojnoekonomska saradnja nije u primarnoj nadležnosti VOA, pratimo razvoj situacije u Africi, nastojeći da procenimo eventualne promene spoljne politike zemalja u tom regionu prema Srbiji. Aktuelna situacija na severu Afrike je veoma složena i nema pokazatelja da će narednih nedelja i meseci doći do njenog smirivanja. U toku su sukobi u Libiji, beleži se nestabilnost vlada u državama u kojima su već promenjeni režimi, kao što su Tunis i Egipat, a opozicija najavljuje obnovu protesta u ostalim državama regiona. Srbija poštuje rezolucije SB UN kojima je zabranjen izvoz oružja u Libiju, ali je sada teško govoriti o eventualnim implikacijama koje bi to moglo da ima na domaću namensku industriju.

Otvaranje izaslanstava u Alžiru i Izraelu

Koliko ima srpskih vojnih izaslanstava u svetu?

- Srbija može da ima, prema odluci Vlade, mrežu izaslanstva odbrane koja bi pokrivala ukupno 42 države sveta, odnosno 30 na rezidencijalnoj osnovi i 12 na nerezidencijalnoj. Postojeću mrežu izaslanstva odbrane čini 19 izaslanstava odbrane, uz tri akreditacije na nerezidencijalnoj osnovi. Izaslanike odbrane imamo u osam susednih i zemalja regiona - Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Mađarska, Rumunija, Bugarska, Grčka i Turska. Takođe, izaslanstva odbrane imamo i u Velikoj Britaniji, Francuskoj, Nemačkoj, Italiji, Austriji i Španiji, kao i u tri stalne članice SB UN - SAD,

Ruska Federacija i Kina. Naši izaslanici akreditovani su i u dve zemlje na prostoru Afrike, odnosno u Egipat i Libiji. Po principu nerezidencijalne akreditacije pokrivena je Kanada iz SAD, kao i Slovenija i Slovačka iz Austrije. Za ovu godinu planirano je otvaranje izaslanstva u Alžiru i ponovno otvaranje u Izraelu.

Praćenje neposrednog okruženja

Šta je tokom prethodne godine bilo težište rada VOA?

- Kao i većina obaveštajnih agencija u svetu, i VOA prevashodno prati situaciju u svom neposrednom okruženju, ali i niz važnih događaja u svetu i spoljnopolitičke i vojne aktivnosti najmoćnijih država i organizacija. Poseban akcenat smo stavili na praćenje situacije u regionima u kojima se angažuju pripadnici Vojske Srbije u okviru multinacionalnih mirovnih operacija. Pored toga, VOA je posvetila pažnju aktuelnim dešavanjima na prostoru severne Afrike i Bliskog istoka.